

УДК 37.03

Диндаренко Оксана Анатоліївна – аспірантка Києво-Могилянської Академії. Дисертаційне дослідження присвячене вивченню впливу Сходу та Заходу на розвиток літератури першої половини XX століття.

Вплив Сходу та Заходу на формування особистості студента

Стаття присвячена впливу східної та західної системи мислення на формування особистості студента. Дослідження базується на матеріалі програм навчання практичного курсу англійської мови студентів I та II курсу Миколаївської філії Національного університету Києво-Могилянської Академії.

The article deals with the problem of the influence of the East and West systems of mentality on the formation of a student's personality. The research is based on the material of the program of studying English language on the first and second course in Mykolayiv branch Kyiv-Mohyla Academy.

Сучасні тенденції розвитку людства пов'язані з синтезом східної та західної системи мислення в усіх галузях життя, а XXI століття навіть пов'язують з виникненням єдиної світової релігії. Вислів Р.Кіплінга, який став основною ідеєю збірника "Схід є Схід", – "Схід є Схід, а Захід є Захід, і їм не судилося бути разом" [2] – втратив свою вагу. Навіть патріотичний вірш "Заповіт" (1910) нобелівського лауреата Р.Кіплінга викликав у нащадків II половини (60-х років) XX століття трагізм, занепокоєння тим, якими нещасливими травмами закінчується виховання в душі провіщених письменником істин. Про це свідчить вихід фільму Ліндсея Андерсона "If" (за оригінальною назвою вірша Р.Кіплінга), ідея якого – показати, що не можна досягти щастя ціною життя багатьох інших людей, що політики не можуть скорити людину, якщо це особистість, а не гвинтик тоталітарного режиму чи будь-якої іншої ідеологічної чи релігійної системи. Дж.Крішнамурті на початку XX століття у своїй роботі "Самотній мандрівник" стверджував, що особистість сама по собі найважливіша за будь-які системи, що він не вірить у можливість істинних соціальних трансформацій без революційного перетворення духу. Він не вважав себе а ні пророком, а ні Великим Вчителем Всесвіту, а ні філософом (хоча насправді заслуговував на усі ці звання), а був шукачем Істини (чи істинного Знання), Свободи, шляхів звільнення людини від проблеми страху (як головної причини

всіх бід людства) і, звичайно, істинної Любові, співчуття. "Психологічно, – стверджував Дж.Крішнамурті, – нікого з нас неможливо ув'язнити – ми й так живемо за ґратами". Дж.Крішнамурті все ж таки вірив у можливість вдосконалення людини XX-XXI ст., бо, за його словами, "не система прикрашає людину – людина прикрашає собою та формує системи". Дж.Крішнамурті вчив вмінню слухати інших, сам був готовий водночас слухати й ділитися з усіма своїми ідеями. Його підхід до проблеми "Вчитель – Учень" відмінний від загального її розуміння, бо продиктований глибоким розумінням процесів розвитку людини XX-XXI ст., тому Дж.Крішнамурті не вважав себе вчителем, який повчас, нав'язуючи власну думку. Він міг лише "посвітити" тим, хто був готовий його слухати, добровільно приймати знання, що він передавав [3].

Яскраво описується розвиток впливу ідей Сходу на західну систему мислення, на формування особистості західного типу в роботі постколоніального критика Едварда Саїда "Орієнталізм". В ній дослідник європейської літератури наголошує, що "орієнталізм як спосіб західної проєкції на Схід нехтував Сходом, як система мислення про Схід, він завжди виходив із специфічно людських дрібниць до понадлюдських узагальнень. Орієнталізм вважав Схід незмінним, цілковито відмінним від Заходу" [1, с. 544].

Ці та інші проблеми співвідношення Сходу та Заходу є центральними для всіх суспільних, політичних та гуманітарних наук сучасного періоду. Педагогіка, як одна з суспільних наук, також застосовує зараз принципи Східної та Західної системи життя для виховання молоді. Програма викладання практичного курсу англійської мови в Миколаївській філії Національного університету Києво-Могилянської Академії дозволяє познайомити й обговорити зі студентами I та II курсу основні ідеї східної філософії. В програмі II курсу вибір тем дозволяє широко застосовувати синтез східної та західної систем світосприйняття. Так, наприклад, при вивченні теми "Характер та особистість" зіставляються погляди на особистість європейця та людини Сходу. Філософи стверджують, що треба змінити і пізнати, в першу чергу, себе, тоді й зміниться особистісний погляд на оточуючий світ, а не навпаки. "Я" – це не центр Всесвіту, як завжди вважала західна система, а це невід'ємна частка Природи, Всесвіту, для якої важливо жити за єдиними законами Всесвіту, а не змінювати його за своїм зразком. Ця проблема була розглянута нами в темі "Захист природного середовища". Студенти дійшли єдиного висновку, що західна модель техногенної цивілізації не виправдовує себе, що треба застосувати на практиці принцип "розумного недіяння", спостереження за красою Природи, характерний для Східної філософії. В темі "Хвороби та здоров'я", обговорюючи глобальні проблеми сучасності, ми виявились абсолютно некомпетентними в знаходженні зв'язку між тілом та розумом, хоча в галузі науки і технології багато чого досягли. Східна система вважає, що необхідно прислуховуватись до себе, жити у злагоді з собою, дисциплінувати свій розум, тіло й вдосконалювати

дух, бо інакше виникають стреси, хвороби, яких важко позбавитись [6]. Студенти погоджуються з тим, що принципи східної філософії на Заході набувають все більшого значення в усіх галузях життя, особливо молоді. В одязі не можна не помічати індійських та середньоазіатських мотивів, в їжі популярні японська, китайська та інші східні кухні, але не тільки як мистецтво приготування їжі, а й як культура поведінки за столом, ставлення до їжі як священного ритуалу. В процесі роботи над темою "Житло" помітний інтерес студентів викликав китайський стиль "фень шу" ("вітер та вода"), який дозволяє правильно оформити інтер'єр будинку, офісного чи житлового, з максимальною користю для здоров'я та успіху його мешканців [7].

Що стосується проблеми освіти, то Схід вважає необхідною її часткою самоосвіту, вміння знаходити прекрасне, надзвичайне у здавалося б звичайних, повсякденних речах. Для цього треба мати в серці велику любов, бути дуже розумним, чутливим. Індійські філософи наголошують, що основною проблемою виховання чи будь-якої системи освіти є вчитель, наставник, який не має достатньої любові, натхнення в своїй справі, бо повністю занурений у свої особисті справи: сім'ю, гроші, соціальне становище, від яких важко абстрагуватись. Викладачу треба самому бути неординарною особистістю, зберегти в собі любов і зацікавленість обраною справою ще з дитинства чи юнацтва, для того, щоб потім передати частку себе, своїх знань учням чи студентам [5].

Отже, можна зробити висновок, що філософські та естетичні принципи східної цивілізації набувають дедалі більшого значення у всіх сферах життя та вихованні молоді на Заході.

Література

1. Зубрицька М. Антологія світової критичної думки ХХ ст. – Львів: Літопис, 1996. – 636 с.
2. Киплинг Р. Восток есть Восток. – М.: Худ. лит., 1991. – 462 с.
3. Салганик М. Относительность прошлого // ИЛ. – 1993. – № 9. – С. 244-248.
4. Mosaic-I (Oral skills) – B.Russel. What I have Lived for. – P. 235-247.
5. Mosaic-II (Reading skills) – Dj.Krishnamurti. Think of these Things. – P. 19-25.
6. English Learner's Digest. – №23. – 1997. Tomorrow's Mind and Body. – P. 4-5.
7. Reader's Digest. – London. – April, 1998. Good Luck – Chinese Style. – P. 136-144.

Стаття надійшла до редакції 06.04.2000